

**АНЕЛИЯ ПЕТКОВА: ОБИЧАМ ДА ПРЕПОДАВАМ, ОБИЧАМ ДА УЧА
ЧУЖДИ ЕЗИЦИ!**

– *Ще започна с това, че си единственият човек сред моите преподаватели, с когото говоря на „ти“.* Мисля, че ако имаше класация за най-харесван и обичан преподавател, щеше непременно да заемеш първото място. С какво печелиш сърцата на хората, с които общуваш?

– Може би ще бъде нескромно аз да говоря за себе си, но мисля, че с моята усмивка, откритост, искреност, добронамереност, със стремежа винаги да помогна с каквото мога.

– *Завършила си ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“.* Коя е най-важната лекция през твоето обучение?

– Трудно мога да посоча само една лекция. Най-ярък и незабравим спомен имам от лекциите по морфология на проф. д-р Станьо Георгиев с това, че той с неуморна енергия пишеше на дъската и обясняваше изключителната важност на всяка една морфема, дори ни съветваше да се „захласваме“ пред тях. Вълнуващи бяха атрактивните лекции по диалектология на проф. Боян Байчев – още тогава ме привлече диалектоложката проблематика. Помня с какъв плам и жар проф. Христина Станева ни разкриваше тайнствата на българския език в българската проза и лирика. И до днес си спомням как в първа аудитория (тя се намираше там, където днес е университетската библиотека) със затаен дъх слушахме лекциите по западноевропейска литература на проф. д-р Богдан Богданов, а накрая го заобикаляхме със страхопочитание и плахо му задавахме въпроси. Не мога да забравя лекцията на проф. Филипков, тогава ректор на нашия университет, изнесена пред преподаватели, служители, студенти в Аулата по случай 24 май – помня неговия тих, но ясен глас и напътствията, които даде на нас – младите хора.

И все пак има една много, много важна лекция през моето обучение – тази, с която моите преподаватели ме научиха да се стремя към по-дълбокото познание, на това, че то дава сила и увереност на човека, дава му добро бъдеще, но само тогава, когато всеки е отговорен към високия професионализъм. И още една лекция през моето обучение, която ме научи, че в живота приятелството от студентските години е много ценно, обогатяващо е и е за цял живот.

– *Как реши да станеш университетски преподавател? Кой те насочи към тази работа и към ВТУ?*

– Винаги съм знаела, че да споделям знанията, които имам, е моето призвание. По време на следването ми бях включена в експериментална група, в

която университетското ръководство събра студентите с най-добри резултати от изпитите в първи курс. Имахме лекции и упражнения с преподаватели от нашия и Софийския университет. Подготовката беше сериозна и така за първи път се замислих за бъдещата си професия като университетски преподавател. Изключителна подкрепа получих и от моя съпруг – Петко Петков (също със специалност *Българска филология*), който безгранично вярваше в мене, с когото споделях всяка трудност в преподаването, обсъждах всеки научен проблем и всеки мой успех и на когото винаги ще бъда благодарна.

– *Имахте ли възможност да избираш с какво да се занимаваш?*

– Не, защото това беше моят първи и единствен избор. Но все пак имах и една друга мечта, виновник за което е учителката ми по немски език в гимназията, другарката Сиракова – да бъда преводач. Чаках с нетърпение всеки неин час, защото разбрах, че всеки език дава светлина и отваря пътя към други народи, култури и знания. Затова обичам да уча чужди езици!

– *Разкажи ни за преподавателската си дейност. Променило ли се е нещо в работата преди и сега?*

– Станах университетски преподавател на 25 години. Още в самото начало разбрах, че обичам тази професия, че обичам студентите и че взаимно се допълваме и уважаваме. Разбира се, че промяна има. Периодът на изграждане и усъвършенстване на преподавателските ми умения не е кратък – от 1981 година до днес. И възрастта, и социалната среда се промениха. Но това, което не се промени, е моето отношение към студентите – винаги съм ги обичала, винаги съм се стремяла да споделям с тях всяко ново знание, всеки мой и техен успех.

– *А за каква професия мечтаеше като малка? Каква щеше да си сега, ако не беше преподавател?*

– Разбира се – учителка! В кухнята на моя роден дом в гр. Плевен имахме стандартните за онова време бели плочки с височината на моя ръст и когато бях сама, заставах пред тях като пред черна дъска и се вживявах в ролята на учителка по всички предмети, но представях материалите задължително (не знам защо) винаги като конспект.

– *Кои свои студенти помниш и с какво си ги запомнила?*

– Помня знаещите, можещите, отговорните и дисциплинираните студенти, помня и тези, които по-късно са се доказвали като такива, но винаги съм вярвала и вярвам в младите хора. Щастлива съм, че много от тях се реализираха успешно: университетски преподаватели, научни работници, учители, писатели, редактори, рецензенти, журналисти, преводачи. Първите мои студенти, от първите ми випуски, помня много ярко. С някои от тях сме колеги в нашия университет: Димка Димитрова, Христо Бонджолов, Мария Илиева,

Валентина Бонджолова, Антон Гецов. От по-късни випуски в нашата катедра сега преподаватели са Ния Радева, Верка Иванова, Владислав Маринов, Велин Петров, Силвия Коева, Илияна Димитрова, Красимира Василева, Анита Тодоранова.

Доц. д-р А. Петкова има многобройни снимки със свои студенти (февруари 2011 г.)

– Какви са според тебе съвременните студенти?

– Съвременните студенти не са много по-различни от някогашните студенти – емоционални, много или по-малко амбициозни, отворени към знанието. Но днес имат привилегията да бъдат отлично информирани, свободно да пътуват и да обменят опит, да овладяват езици, които харесват, да работят и да учат.

Доц. д-р А. Петкова със свои студенти в университета в град Уфа, Башкортостан (2005 г.)

– На какво учиш студентите си?

– На уважение, толерантност, отговорност и чувство за хумор, което аз уважавам много.

– Какво е за тебе ВТУ? Сигурно би искала нещо да се промени?

– ВТУ е моят втори дом – единственото място, в което съм работила, радвала, тъгувала. В университета срещнах приятели, колеги, но за мое най-голямо щастие срещнах и моя съпруг. Дали бих искала нещо да се промени? Сигурно. Може би да има по-голяма близост между колегите, по-открито да се обсъждат проблемите и заедно да се решават. И тъй като интервюто е във време на пандемия, искам най-после да се съберем, да общуваме очи в очи и дори да празнуваме заедно.

– От 1999 до 2003 г. си лектор по български език и култура в Тирана (Албания). Какво ти даде тази дейност?

– Четири години, които никога няма да забравя. Нови знания, нови впечатления, нови колеги, нови студенти, нови приятели. Едно неизмеримо богатство.

Най-голямото предизвикателство за мене беше да науча албански език. Бях провокирна от екзотиката на този език, от предоставената ми възможност да се потопя в езиковата среда и да проуча историята, културата на албан-

Доц. д-р А. Петкова с колеги и приятели в Албания

ския народ. Винаги ще помня първите думи, които научих – джуджа-муджудж ‘джудже’, дзидзелоня ‘светулка’, пиянеци ‘пияница’. Трудностите при усвояването на албанския език бяха сериозни – писането и четенето са сравнително лесни, фонетичната система включва звукове, които са характерни и познати на всички европейски езици, и учленяването за българите не създава проблеми, но граматичната структура е изключително трудна и сложна. Албанският език познава категорията определеност, но формалното изразяване е по-сложно от българския език. Особена трудност представлява овладяването на склонитбените модели с много правила и изключения, както и словоредът. Албанският език изобилства

от латински, гръцки, славянски, османо-турски и италиански заемки и е загубил голяма част от индоевропейската си лексика. Така че пред мене не стоеше въпросът дали да уча езика, а как да го науча, за да мога да общувам свободно. В края на четвъртата година добих смелост и се явих на изпит в Тиранския университет, на който се представих успешно.

Като преподавател по съвременен български език и най-вече като диалектолог имах голямото щастие да се срещна с „нашенците“ и с „нашенския език“ – така етническите българи в Стеблево, Гора и Мала Преспа наричат себе си и своите български диалекти.

Станах част и от обществото на албанците, които през 70-те години на миналия век са получили своето образование (инженери, лекари, учители и др.) в България и които до днес поддържат живи спомените си и любовта си към нашата родина чрез постоянните си срещи в дружествата в Тирана и Елбасан.

Имах щастието да опозная албанския народ – преподаватели, колеги, студенти, писатели, режисьори, политици, жители на Тирана, Дуръс, Елбасан, Берат, Гюрокастра и други райони. За колегите в Департамента по славянски и балкански езици, в чийто състав бях включена, за творческото ни сътрудничество, за тяхното изключително гостоприемство, за помощта, която непрекъснато ми оказва-

ха, за чудесните екскурзии и празненства, които не минаваха без нас – чуждестранните лектори, мога много да разказвам.

Благодарна съм и на българите в Посолството на Република България, с които поддържахме тесни контакти и споделяхме незабравими преживявания.

В Тирана имаше и други, макар и малко на брой българи: летци, инженери, спортисти. С тях (някои бяха семейни) се срещаме и днес.

– *Кой е най-интересният момент в работата ти като директор на Центъра по българска ономастика „Проф. Николай Ковачев“? Удовлетворена ли си от работата си в него?*

– Когато започнах изследването си върху топонимите в областта Гора – Албания. Този интересен материал открих в речника на Назиф Докле REÇNIK GORANSKI (NASHINSKI) – ALLBANSKI. Както сам авторът го определя, създаденият от него речник е *нашке-албански*. Той е резултат от дългогодишната му събирателска дейност на лексиката от 9 села от областта Гора (днес се намира в Косово, Албания и Македония), където живее компактно население от български произход и говори български диалект. Жителите наричат себе си *нашке*, *горанче* или *шкеници*. Авторът използва и названието *нашински*. Речникът съдържа 43 000 думи и изрази. Домашният материал е представен чрез азбуката на съвременния албански език, което донякъде затруднява работата върху него. За мене това изследване е предизвикателство: от една страна – открих изключително топонимно богатство, от друга – това, че владее албански език, ми помогна да се справя безпроблемно с материала.

С чл.-кор. проф. д.ф.н. Ст. Буров по време на откриването на конференцията по ономастика (ноември 2016 г.)

– *Имаш публикации в няколко научни области – социолингвистика, диалектология, ономастика, лексикология... С кой свой труд най-много се гордееш?*

– С изследванията си върху българската общност в Албания, българския език и култура на тези все още малко познати наши сънародници.

– *В книгата си „Стръмният път“ проф. Ст. Георгиев отбелязва, че те е насочил към глаголните представки и върху тях си написала първата си статия, а после си се отклонила към диалектологията. Защо не продължи и с какво те привлякоха новите научни области?*

– Да, така беше. Когато станах асистент в катедрата, ми бяха възложени основно упражнения по диалектология и дълги години работих с проф. Байчев. С него обсъждахме всички материали, възлагахме заедно на студентите домашни и курсови работи.

– *Има ли книга или изследване, за които съжаляваш, че не ги написа?*

– Да, има – за българите в Албания, за езика, културата, съдбата и историята на албанския народ. Имам богат материал и се надявам да я напиша.

– *Със сигурност ще се получи интересно четиво, защото Албания не е много позната за българите. Кои са скритите ти таланти, за които не знаем?*

– Мисля, че за колегите и приятелите нямам скрити таланти, защото всички знаят за тях – да пея, да танцувам, да спортувам, да шофирам, да пътувам и да опознавам нови реалности и хора.

– *А коя е най-голямата ти гордост в живота?*

– Моето семейство – моят син Вихър, който е възпитаник на Химическия факултет на Софийския университет със специалност магистър по Физико-химия. В университета в Оксфорд – Англия, защити с отличен успех докторат по нанотехнологии на тема „Връзка между електронните свойства и приложения в метални наножици: компоненти за молекулярна електроника“ (Electronic Structure/ Function Relationships in Metal Nanowires: Components for Molecular Electronics). В момента е доцент в Инженерния факултет на Университета в Глазгоу, Шотландия.

Доц. д-р А. Петкова със семейството си в Оксфордския университет при дипломирането на сина им д-р Вихър Петков Георгиев след придобиването на образователната и научна степен DOCTOR OF PHILOSOPHY (5.05.2012 г.)

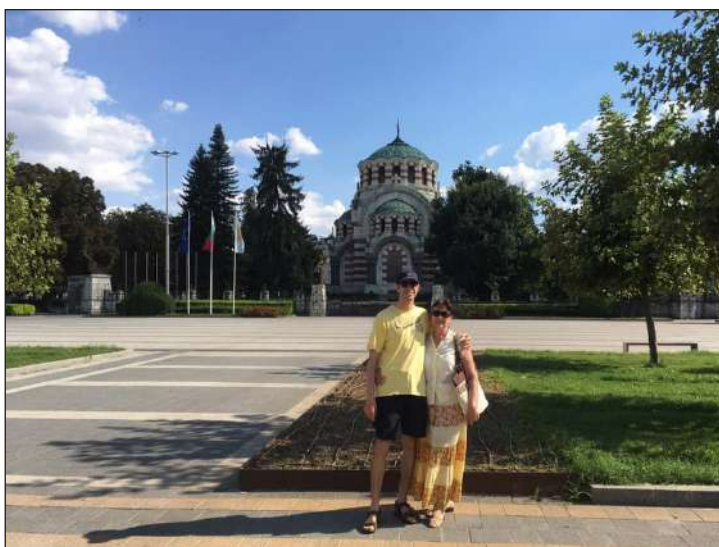
Доц. д-р А. Петкова – винаги с добро настроение и с усмивка на преподавателското място (в една от аудиториите на Оксфордския университет – 2012 г.)

Доц. д-р А. Петкова със семейството си в Оксфорд (2012 г.)

– Родният ти град е Плевен, живееш във Велико Търново, доста си пътувала по света. Кой е любимият ти град и защо?

– Любим град?! Когато дойдох като студентка във Велико Търново, знаех, че това е град, който никога няма да мога да заобичам така, както обичах и обичам родния си град Плевен. Бях израсла в град със славна история. Не трябваше да минат много години, за да опозная старата столица на България и околностите с всички природни дадености и живо историческо минало и да разбера, че не е възможно да не обичаш Велико Търново.

В любимия Плевен

Всеки град, всяко селище е уникално само за себе си. Да, пътувала съм и съм се възхищавала на Лондон, Будапеща, Прага, Букурещ, Краков, Уфа, Тирана и др., но вълшебството, което и до днес изпитвам, е вълшебството на град Единбург в Шотландия.

Във Велико Търново

– *Какво те отведе там?*

– Когато за първи път посетихме сина ми в Шотландия, той ни заведе на екскурзия до Единбург.

– *С какво те плени този град?*

За всеки, който е усетил магията на Велико Търново, веднага изниква сравнението с този вълшебен град, но магията на Единбург е като магията от приказките – всичко е приказно и призрачно: каменните замъци, каменните музеи, каменните улици, където звучи класическа музика и играят улични актьори, зелените хълмове и плашещите отвесни скали, старите антикварни магазини, невероятните места за крайречни разходки.

– *Пропуснах да попитам като ономаст интересува ли си се от значението на своето красиво и благозвучно име.*

– Да, интересува съм се – в *Честотно-етимологичния речник на личните имена* с автор Николай Ковачев пише, че името *Анелия* е образувано от *Анел/а/+ия*; съкр. от *Ангелия*. „Анелия е красиво, рядко женско име, което се

отличава с мелодично благозвучие и дарява своята носителка с благополучен живот. Среща се у славяните и немците“. Ето така започваше една интересна информация за моето име, на която попаднах в интернет преди време. За произхода му се посочват няколко версии: според едната името Анелия се появява за първи път в старогръцки език със значение „светла“; втората версия принадлежи на арабите, които твърдят, че техните предци са измислили това прекрасно име и означава „светла, щастлива, родена с късмет“; третата версия се свързва с изследователите, за които името се е появило за първи път в езика на тюркските народи и означава „песен на народа“, като обещава на носителката му щастие, почит, богатство, благополучие. За значението и характеристиката му се изброява, че името Анелия дарява своята носителка с високи интелектуални способности, силна воля, остър ум, съобразителност, лоялност; че с лекота усвоява всяка наука и се изгражда като дипломатична и вежлива личност и общуването с нея е интересно.

Семейната историята на моето име е следната: родителите ми решават да ме кръстят на името на дядо ми – Атанас (това е бащата на моя баща – свекърът, и като първо дете е трябвало да бъде спазена тогавашната традиция), но майка ми харесва много името на акушерката, която ме изражда – Анелия, и така запазва само първата буква от името на дядо ми. Ще допълня, че това женско име е разпространено и до днес в Плевенско, а когато бях ученичка в първи клас, бяхме 4 момичета с името Анелия.

– *Какво ти предстои? Какво очакваш от бъдещето?*

– Какво ми предстои? В най-краткосрочен план ми предстои пенсиониране – на 10 януари 2020 година – събитие и вълнуващо, и стряскащо. А какво очаквам от бъдещето? Надявам се да бъде добро.

– *Какво пожелаваши на себе си, на семейството си, на колегите и приятелите си?*

– Здраве, здраве и само здраве... Всичко останало само ще дойде.

– *Благодаря ти за откровеността и за отделеното време! Пожелавам ти здраве и изпълнение на всички планове, за част от които чухме. Да не губиш чара, доброто настроение и преподавателския си дух!*

Валентина Бонджолова
Велико Търново, 11.11.2020 г.

Доц. д-р А. Петкова с проф. д-р В. Бонджолова
на откриването на учебната 2020/2021 г.